

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет права, публічного управління
та національної безпеки
Кафедра економічної теорії,
інтелектуальної власності та публічного
управління

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

КИСЛЮК ДАНИЛО ВАДИМОВИЧ

(прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти)

УДК: 37.01:35.078
(індекс)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

МЕХАНІЗМИ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ ПУБЛІЧНОГО
УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ

(тема роботи)

281 «Публічне управління та адміністрування»

(шифр і назва спеціальності)

Подається на здобуття освітнього ступеня _____ магістр _____
кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання
ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне
джерело

Д. В. КИСЛЮК

(підпис, ініціали та прізвище здобувача вищої освіти)

Керівник роботи
ВОЙТЕНКО Архип Борисович
(прізвище, ім'я, по батькові)

кандидат наук з державного управління, професор
(науковий ступінь, вчене звання)

Житомир – 2024

Висновок кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління

за результатами попереднього захисту: **КИСЛЮКА Данила Вадимовича**
допущено до захисту.

Протокол засідання кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління № _____ від «_____» грудня 2024 р.

Завідувач кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління

к.е.н., професор
(науковий ступінь, вчене звання)

(підпис)

Валентина ЯКОБЧУК
(власне ім'я, прізвище)

«_____» грудня 2024 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти **КИСЛЮК Данило Вадимович** захистив
(прізвище ,ім'я, по батькові)

кваліфікаційну роботу з оцінкою:
сума балів за 100-бальною шкалою _____
за національною шкалою _____

Секретар ЕК

(науковий ступінь, вчене звання)

(підпис)

Анастасія ПРУТ
(власне ім'я, прізвище)

АНОТАЦІЯ

КИСЛЮК Д. В. Механізми регулювання процесу публічного управління освітою. – Кваліфікаційна робота на правах рукопису. Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 281 – публічне управління та адміністрування. – Поліський національний університет, Житомир, 2024.

Кваліфікаційна робота є всебічним дослідженням сучасних підходів, методів і механізмів публічного управління у галузі освіти. У роботі висвітлюється теоретичне обґрунтування необхідності реформування освітніх механізмів в умовах глобалізації, технологічного прогресу та соціально-економічних викликів. Основна увага приділяється удосконаленню моделей управління освітою на основі інтеграції інновацій, зарубіжного досвіду та розробки якісних показників ефективності.

Робота визначає актуальні проблеми системи освіти, такі як недостатня ефективність профілактичних та прогностичних методів управління, слабка інтеграція інноваційних технологій у навчальний процес, а також відсутність чітких механізмів оцінки та моніторингу якості освіти. Автор пропонує нові підходи до застосування державно-приватного партнерства, удосконалення механізмів публічного управління та впровадження моделі управління якістю. У дослідженні враховано міжнародний досвід країн з високим рівнем ефективності управління освітою, таких як США, Німеччина, Великобританія, Франція.

Практичне значення роботи полягає у формуванні конкретних рекомендацій щодо реформування системи управління освітою в Україні. Запропоновані механізми мають сприяти підвищенню якості освіти, доступності освітніх послуг та конкурентоспроможності випускників на міжнародному ринку праці.

Ключові слова: публічне управління, освіта, механізми регулювання, якість освіти, державно-приватне партнерство, модернізація управління, зарубіжний досвід, інноваційні технології, система освіти, реформа освіти.

SUMMARY

KYSLIUK D. Mechanisms of Regulation in the Process of Public Education Management. Qualification work for obtaining a master's degree in specialty 281 «Public management and administration» – Polissia National University, Zhytomyr, 2024.

The qualification work is a comprehensive study of modern approaches, methods, and mechanisms of public administration in the field of education. The study highlights the theoretical justification for the necessity of reforming educational mechanisms in the context of globalization, technological progress, and socio-economic challenges. Particular attention is paid to improving education management models based on the integration of innovations, international experience, and the development of qualitative efficiency indicators.

The work identifies current problems of the education system, such as the insufficient effectiveness of preventive and predictive management methods, weak integration of innovative technologies into the educational process, and the absence of clear mechanisms for evaluating and monitoring education quality. The author proposes new approaches to applying public-private partnerships, improving public administration mechanisms, and implementing a quality management model. The research considers international experiences from countries with high levels of education management efficiency, such as the USA, Germany, the United Kingdom, and France.

The practical significance of the study lies in the formulation of specific recommendations for reforming the education management system in Ukraine. The proposed mechanisms aim to enhance education quality, accessibility of educational services, and the competitiveness of graduates in the international labor market.

Keywords: public administration, education, regulatory mechanisms, education quality, public-private partnership, governance modernization, international experience, innovative technologies, education system, education reform..

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ГАЛУЗІ ОСВІТИ	14
1.1. Сутність публічної політики в галузі освіти	14
1.2. Теоретичні засади механізмів публічного управління освітою	19
1.3. Зарубіжний досвід публічного управління в галузі вищої освіти	26
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1	26
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ	27
2.1. Аналіз сучасних тенденцій публічного управління освітою	27
2.2. Характеристика організаційно-правового регулювання вищої освіти в Україні	32
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2	34
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ	36
3.1. Застосування механізмів приватно-приватного партнерства в галузі освіти	36
3.2. Вдосконалення механізми публічного управління освітою	43
3.3. Удосконалювати публічного управління освіти з використанням моделі управління якістю	46
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3	51
ВИСНОВКИ	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	56
ДОДАТКИ	61

ВСТУП

Актуальність дослідження. Формування ефективних методів та механізмів публічного управління освітою особливо актуально на зорі третього тисячоліття, оскільки управління освітою має бути модернізоване, щоб відповідати викликам часу. Освіта як основа політичного, соціального, економічного, культурного та духовного розвитку суспільства є пріоритетом держави. Система освіти як державний і громадський інститут передбачає відповідальність держави і суспільства перед державою, в якій вона працює.

Перш за все, це пов'язано з тим, що система освіти функціонує як система саморегуляції, забезпечує життєдіяльність соціальної системи, змінює спосіб передачі інформації, соціального досвіду, культури і цінностей, впливає на розвиток суспільства. Не порушуючи базової структури, освіта є найважливішим соціальним шляхом до соціальних змін. Інвестиції в освіту стали важливим фактором економічного і соціального прогресу (існує прямий зв'язок між рівнем освіти і продуктивністю праці людини).

З іншого боку, освіта як система, яка самоорганзовується, адаптується до постійних змін, відповідає викликам епохи, вимагає переходу від традиційної освітньої моделі, заснованої на пріоритеті адаптації та легкого відтворення інформації, до освітньої моделі як засобу розвитку та задоволення потреб. повною мірою задовольняти індивідуальні потреби, беручи до уваги освіту

Модернізація методів управління стала важливим засобом розвитку освіти в Україні. Сучасні механізми управління забезпечують тільки відстрочений відгук на поточну ситуацію. Прогностичні або профілактичні методи управління практично не працюють. Методи контролю за розвитком освіти практично не розроблені. В результаті для вирішення проблеми інноваційного управління технологічними процесами використовуються функціональні системи управління технологічними процесами, які повторюють існуючі недоліки.

На думку деяких дослідників, управління динамічними процесами в

освіті вимагає аргументованої та синергетичної методології. Управління змінами засноване на інтерактивній основі, і розвиток освіти розглядається як результат конвергенції, поєднання різних точок зору. Досягнення загальної і конкретної мети розвитку. Управління освітою визначає багатогранний нелінійний процес розвитку з багатьма наслідками. Характер зв'язку між підрозділами Управління стає більш кооперативним, а зміст контролю – це ступінь досягнення мети.

Дослідження, що проводяться в галузі науки, представлені широким спектром робіт вітчизняних і зарубіжних авторів, пов'язаних з державною освітньою політикою і публічним управлінням освітою. До таких авторів належать такі вчені, як Андрушенко В, Боголюб Ю., Внукова Н., Вікторов Ф., Астахова В., Журавський В., Каленюк І., Згуровський М., Скотт П., Яресько К., Нижник Н. пошук ефективних механізмів публічного управління реформою вищої освіти став постійною темою для дослідження.

Метою наукового дослідження аналіз існуючих механізмів публічного управління у сфері освіти та розробка рекомендацій щодо їх удосконалення з урахуванням сучасних викликів і потреб суспільства.

Для досягнення заявленої мети було поставлено наступні завдання:

- вивчити теоретичні основи публічного управління галузі освіти;
- проаналізувати сучасний стан публічного управління освітою;
- запропонувати шляхи вдосконалення механізмів публічного управління освітою.

Об'єктом дослідження: процеси публічного управління у сфері освіти

Предмет дослідження: механізми публічного управління, спрямовані на забезпечення ефективності функціонування системи освіти.

Методи наукового дослідження: аналіз і синтез (використано для оцінки теоретичних основ та емпіричних даних щодо публічного управління); порівняльний метод (вивчення зарубіжного досвіду управління освітою); системний підхід (для аналізу взаємозв'язків між елементами системи

публічного управління); моделювання (розробка рекомендацій щодо удосконалення управлінських механізмів).

Перелік публікацій автора за темою дослідження. За темою дослідження опубліковано три тези в збірниках науково-практичних конференцій Поліського національного університету.

Елементи наукової новизни: розробка моделі управління якістю освіти, адаптованої до українських реалій. Пропозиція нових методів оцінки ефективності публічного управління освітою. Інтеграція механізмів державно-приватного партнерства у сферу освіти.

Практичне значення дослідження: можуть бути використані органами державного управління, закладами вищої освіти та іншими зацікавленими сторонами для оптимізації управлінських процесів, підвищення якості освітніх послуг і забезпечення сталого розвитку освітньої системи.

Структура та обсяг дослідження. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Повний обсяг роботи складає 55 сторінок, список використаних джерел налічує 46 найменувань.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ГАЛУЗІ ОСВІТИ

1.1. Сутність публічної політики в галузі освіти

У сучасних умовах система вищої освіти стала основою розвитку країни. Публічна політика в цій області життєво важлива, оскільки вона визначає шляхи розвитку освіти і впливає на виховання підростаючого покоління. Актуальність дослідження полягає в тому, що сучасному суспільству потрібні кваліфіковані фахівці, здатні адаптуватися до швидких змін в технологіях і економіці. Глобалізація потребує гнучкості та відповідності вищої освіти міжнародним стандартам.

Публічна політика повинна бути спрямована на забезпечення доступу до вищої освіти для всіх верств населення. Це включає розробку програм фінансової допомоги для студентів з різних соціальних верст та регіонів. Якість освіти теж стала важливим питанням. Глобальна система публічної політики повинна сприяти впровадженню стандартів акредитації та системи, що гарантує якість освіти та конкурентоспроможність випускників на сучасному ринку праці.

Важливим аспектом публічної політики є інтеграція інноваційних та сучасних технологій у навчальний процес. Розвиток новітніх цифрових технологій вимагає модернізації освітніх програм та інфраструктури. Отже, зміст публічної політики у галузі вищої освіти має враховувати потреби громадян, потреби міжнародного ринку праці та сучасні тенденції у сфері освіти. Це єдиний спосіб забезпечити майбутню життєздатність суспільства за рахунок підготовки висококваліфікованих фахівців на майбутнє.

Ґрунтуючись на положеннях Закону України «Про освіту», освіта є основою інтелектуального, розумового, духовного, фізичного та культурного розвитку особистості, її економічного благополуччя, успішної соціалізації, ключем до розвитку суспільства, об'єднаного цінностями, культурою і

державою» [37].

Оскільки публічна політика є окремим цілеспрямованим процесом, вона має ідентичну практичну мету, конкретну систему освіти, внутрішню структуру, а також інші параметри. Природа цього процесу – структура реальності, тобто трансформація публічного управління з позиції «реагування на проблему» на її практичне вирішення. Актуальна основа поточної публічної політики, яка підкріплюється спільною роботою інститутів державного управління та міжнародних організацій (ЮНЕСКО, ООН і т.д.) та створює багаторівневий спосіб комунікації для всіх осіб, що беруть участь в постановці цілей. Іншими словами, публічна політика повинна означати набір рангів, які поділяють державні та цивільні суб'єкти.

Терміни «публічна освітня політика» та «освітня політика» часто використовуються в нормативних актах, а також у юридичних та наукових публікаціях. Обидві концепції відображають політику і методи, що визначають роль держави в освітньому процесі. Ми пропонуємо розглянути їх з точки зору їх використання та значення.

Тому Л. Наливайко, як публічну освітню політику розуміє: «невід'ємна частина публічної політики, спрямованої на вирішення проблем в галузі освіти, забезпечення потреб особистості в галузі освіти, укомплектування державних установ кваліфікованими кадрами для духовного та ідеологічного збагачення суспільства та держави» [28]. Вчений Колодій І. розглядає публічну освітню політику як систематично організовану діяльність і, отже, комплексну і цілісну систему дій державних органів щодо цілеспрямованого управління галуззю освіти з метою її максимального розвитку, повноцінної діяльності та розвитку. концентроване вираження ідеологічних і соціальних принципів які визначають ставлення держави безпосередньо до функціонування та розвитку галузі її ролі у суспільстві [18].

Шульга Н. в своїх дослідженнях зазначив, що поняття «публічна освітня політика» об'єднує внутрішні характеристики таких понять, як «політика» (сфера регулювання, контролю і нагляду з боку суспільства, яка орієнтована на

досягнення певних цілей, зберігає і реалізує певні цілі. відповідним чином те, що було досягнуто), «публічна політика» (офіційні дії держави), «освіта» (процес та результат оволодіння конкретною науковою системою, знаннями і практичними навичками людини; соціокультурна організація, за допомогою діяльності якої здійснюється соціокультурна діяльність і забезпечується поліпшення суспільства). Публічна освітня політика – це офіційно встановлена, організована та функціональна діяльність держави та її підлеглих організацій, спрямована на функціонування та розвиток системи освіти як основного інституту демократичного суспільства [45].

Тицька О. стверджує «публічна освітня політика – це комплекс заходів, законодавчо запропонованих органами державної влади для формулювання і реалізації стратегічних завдань в галузі освіти, реформування і розвитку системи освіти з метою задоволення потреб людини і суспільства» [43].

Термін «освітня політика» досить широко використовується в різних матеріалах і документах для позначення основних напрямків діяльності уряду у вирішенні основних завдань і вирішенні проблем системи освіти. Ця концепція відображає стратегічний підхід до управління освітнім процесом і визначає пріоритети, визначені державою в галузі освіти.

За словами Белякова С., освітня політика – це «конкретні дії держави та інших суб'єктів, спрямовані на те, щоб запропонувати цілі і завдання системи освіти і досягти їх за допомогою механізмів, процедур і ресурсів, що відповідають цим цілям» [9].

Згідно з дослідженнями Шульги Н., освітня політика полягає в наступному: «освітня політика розглядається як сукупність заходів, здійснюваних державою, її органами влади, політичними партіями та іншими суб'єктами політичної діяльності щодо освіти як соціального інституту» [45].

Обидва терміни позначають напрямки і стратегії, що визначають роль держави в освітньому процесі. Тому розглянемо їх з точки зору їх використання та значення:

1. Публічна політика в галузі освіти. Цей термін відноситься до системи

принципів, стратегій та дій, що реалізуються державою з метою регулювання освітнього процесу. Публічна освітня політика визначає, яким чином органи влади сприяють розвитку освіти в країні, формулює головні принципи і цілі системи освіти. Іншими словами, освітня політика держави спрямована на забезпечення доступності і якості освітніх послуг для всіх верств населення.

2. Освітня політика. Цей термін відноситься до загальних стратегій і принципів, спрямованих на розвиток системи освіти. Цей термін також може використовуватися для позначення конкретних дій, спрямованих на підвищення якості освіти в цілому або в певних його аспектах. Іншими словами, освітня політика країни включає програми підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників та сприяння науковим дослідженням у галузі освіти.

Можемо узагальнити і сказати, що обидва терміни використовуються для опису політичних основ та діяльності, спрямованих на формування та розвиток освітньої системи країни, але «публічна політика в галузі освіти» більше зосереджена на ролі держави, а «освітня політика» може бути ширшим поняттям, що охоплює різні аспекти освітнього процесу.

Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, філії та інші відомства беруть участь у формуванні правової бази формування та реалізації державної освітньої політики, визначають стратегічний курс розвитку держави. Закон України «Про освіту» є найважливішим законодавчим актом, що визначає основні принципи, права та обов'язки учасників освітнього процесу. Цей нормативний документ містить основні поняття публічної політики в галузі освіти. Перш за все, мова йде про пріоритет освіти; гуманістична спрямованість освіти, комплексний розвиток особистості, патріотичне виховання, відповідальність за майбутнє країни; єдиний освітній простір, світський характер освіти в державних і муніципальних організаціях, що здійснюють освітню діяльність; право вибирати освіту з урахуванням своїх інтересів [37].

Публічна освітня політика заснована на наступних принципах: людська

(гуманістична) природа освіти; зробити освіту доступною для громадськості; єдність культурного та освітнього простору держави; свобода та плюралізм в освіті; демократичний характер публічного управління освітою і держави.

В даний час держава прагне вивести галузь вищої освіти з кризи, щоб забезпечити: застосування конституційного права та рівність початкових можливостей для отримання безкоштовної та якісної вищої освіти; підвищувати обізнаність громадськості про ставлення до вищої освіти як найвищої цінності для громадян, суспільства і держави; виховувати підростаюче покоління в дусі високої моральності і законності; якісна зміна її фінансування; створення соціально-економічних умов для пріоритетного розвитку системи вищої освіти; заохочувати неурядові інвестиції в систему вищої освіти, зокрема, шляхом надання податкових і митних пільг юридичним і фізичним особам, які беруть участь у розвитку освітніх установ; законодавча уніфікація матеріальної, адміністративної та майнової відповідальності засновників вищих навчальних закладів і підвищення відповідальності роботодавців за забезпечення стабільного фінансування закладів вищої освіти, дотримання трудового законодавства, зокрема в частині повної та своєчасної оплати праці, забезпечення дотримання вимог законодавства про публічне управління у соціальній сфері гарантій і пільг; активний вихід на ринок освітніх послуг, розширення участі в освітніх програмах міжнародних організацій і спільнот, вирішення інших завдань з предметів вищої освіти, які входять до сфери відповідальності та інтересів держави в цілому. Чітке розуміння побудови системи вищої освіти та реальних проблем її функціонування визначає цілі, напрями та принципи модернізації вищої освіти» [26].

Враховуючи, що освіта сприяє зміцненню національної безпеки держави, а точніше її інформаційно-технологічних аспектів, стратегія національної безпеки України повністю виправдана, віддаючи пріоритет інноваційному розвитку освіти, особливо у сфері освіти та підготовки кадрів, персонал в галузі науки і техніки. Ставляться завдання зі створення умов для впровадження науки як в освітній процес, так і в практичну діяльність шляхом проведення

систематичних досліджень, що підтримують вирішення стратегічних завдань і навіть сприяють сталому розвитку [25].

Ще одним нормативним документом, який охоплює цю сферу, є Указ Президента України від 25.06.2013 року № 344/2013 «Про Національну доктрину розвитку освіти» [36] та Національної доктрини розвитку освіти [35]. Так, Національна стратегія розвитку освіти на період до 2021 року відображає закономірність формування гнучкої та диверсифікованої системи професійної освіти, що відповідає потребам ринку праці та інноваційної економіки, як з точки зору освітніх програм, так і матеріально-технічних умов та обладнання процесу навчання [35].

Важливим стратегічним завданням розвитку освіти в даний час є створення і поширення технологічних і структурних інновацій в області професійної освіти, які використовуються для забезпечення високої гнучкості національної економіки. Цьому значною мірою сприяє впровадження інноваційних технологій в освітніх установах [42]. Одним із механізмів, спрямованих на цей напрям, є вдосконалення змісту та технологій освіти у сфері загальної та базової додаткової освіти шляхом реалізації заходів, спрямованих на стимулювання дослідницької та творчої діяльності дітей та підлітків, а також модернізація системи оцінки якості освіти і результатів освітньої діяльності в цілому.

Застосування інформаційно-комунікативних технологій є помітним на всіх рівнях освіти, що значно зменшує існуючі проблеми, пов'язані з роботою з дітьми, дорослими-інвалідами, дітьми-інвалідами та дітьми, які перебувають у важкій життєвій ситуації [16].

Однак слід зазначити, що ряд нормативних актів переважно мають декларативний характер, а фінансові, інституційні та економічні механізми для їх реалізації відсутні. Розбіжність в номенклатурі освітніх послуг, що надаються відповідно до вимог до змісту і якості освіти, призводить до слабого впливу освіти на соціально-економічний розвиток окремих предметів і країни в цілому. Найбільш яскравий прояв цієї тенденції проявляється в

середній професійній освіті, яке відноситься до важливого елементу безперервної освіти громадян і направлено на більш ефективне задоволення останніх вимог національної та світової економіки. Зростають постійні вимоги суспільства, що вимагає набуття додаткових навичок, в першу чергу таких, як підвищення кваліфікації та професійне навчання. Однак варто зазначити, що в даний час це не було реалізовано в повній мірі через слабку реалізацію галузевого партнерства між корпоративними структурами і державою, тому немає попиту на кадровий потенціал робочої сили доступно [15].

Варто зазначити, що основною проблемою вітчизняної освіти є відсутність ефективного механізму регулювання освітньої діяльності, а також недостатнє використання можливостей додаткової освіти закладів вищої освіти, наукових установ та організацій. На рівні професійної та вищої освіти не існує повноцінних механізмів підтримки та надання рівних освітніх можливостей цій категорії громадян.

Ми вважаємо, що публічна політика повинна пропонувати напрями реалізації освітніх стратегій: заснування єдиного державного центру правової та методологічної підтримки освітніх установ, створення Стандарту оцінки якості в галузі освіти з урахуванням різноманітності типів і завдань, які перед собою ставлять освітні установи, функціонування і зміст яких вимагає розробки а далі дискусійного обговорення. Цілі системи освіти, специфічні для конкретної країни та мають бути підкріплені фінансовими, кадровими, матеріальними та правовими механізмами реалізації. Тільки тоді освіта матиме соціальну та особисту цінність.

1.2. Теоретичні засади механізмів публічного управління освітою

Кризові явища в освіті, що спостерігаються останнім часом і в даний час, пов'язані з характером соціальних відносин, з реформуванням не тільки політичних, а й економічних систем на абсолютно нових принципах [16].

Реформа освіти обумовлена необхідністю подолання негативних явищ, що відбуваються в суспільстві. Не випадково серед багатьох змін та оновлень, з якими стикаються люди за останні роки, важливе місце приділяється тим, які на прямо пов'язані з освітою та управлінням освітою [13]. Сучасна система освіти України складається з наступних ланок: 1) освітні установи (заклади), які здійснюють безпосередню освітню діяльність щодо громадян; 2) наукові, науково-методичні установи, науково-дослідні, а також методичні інститути, призначені для забезпечення тривалого процесу навчання; 3) науково-виробничі товариства або підприємства, що виступають і служать основою для розвитку всіх наукових і педагогічних компетенцій, затверджується система навчання; 4) державні та місцеві органи управління і самоврядування, що виконують контрольні та управлінські функції.

Більшою мірою управління освітніми установами повинно здійснюватися відповідно до таких важливих принципів управління, як: статус, державність, наукова характеристика, демократичність, гуманізм, дизайн, планування, ефективність, оптимізація, ініціативність і активність, об'єктивність у правильній оцінці виконання їх прямих завдань керівниками та працівниками закладів, принцип поєднання колегіальності при цьому маючи персональну відповідальність.

Можливістю впливати на кожного учасника управлінського процесу є методи управління. Серед різних методів можна додатково виділити наступну класифікацію: організаційні, педагогічні, соціально-психологічні та економічні методи управління [13]. Загальні матеріальні стимули (премії, підвищення заробітної плати за результатами атестації), економічне планування і, зокрема, бюджетне управління називаються методами економічного управління.

Функції управління розуміються як певний поділ праці, спеціалізація в області управління. Виділяються наступні управлінські функції: від участі в сферах діяльності – спеціальні та етапами управління – загальні. Спеціальні функції у освітній галузі – це в основному офіційні функціональні обов'язки певних педагогічних працівників (ректор, проректор, викладачі, куратори

тощо), а загальні функції публічного управління притаманні будь-якому потенційному об'єкту управління (це можуть бути: планування, організація, координація, контроль, регулювання, облік та аналіз).

Поняття «механізм публічного управління» є базовим поняттям формування управлінського впливу, яке реалізується системою управління. Виходячи з цього, необхідні детальні дослідження та додаткові специфікації. Вивченню цього поняття присвячений ряд робіт вітчизняних і зарубіжних фахівців.

Отже, як механізм публічного управління Атаманчуком Г. В. розглядається, як складна система державних органів, організована за певними принципами для здійснення функцій публічного управління [7]. За словами Тицької Я. О., «механізм соціального управління – це тип організації і функціонування управління, який виражається у просуванні розумних цілей, створенні та розвитку системи управління для досягнення цілей у процесі публічного управління», а механізм публічного управління «є демократичною державною організацією, що має вплив» [43].

Науковці розглядають механізм публічного управління як елемент системи управління, що забезпечує вплив цих факторів на стан, від якого залежить результат діяльності об'єкта управління. Вказані раніше автори, підкреслюють правильність необхідності враховувати той факт, що процеси управління реалізуються в межах певних організаційних структур, які часто мають вирішальний вплив на економічний розвиток [28].

Отже, механізми публічного управління варто розуміти як систему взаємопов'язаних процесів, методів, інструментів і структур, за допомогою яких держава вирішує різні завдання і управляє суспільними ресурсами. «Механізми публічного управління носять специфічний характер, і кожен конкретний механізм слід розглядати, як сукупність узгоджених методів управління» [44].

Механізми публічного управління за розвитком вищої освіти – це система інструментів і методів, за допомогою яких держава визначає і контролює процеси у вищій освіті. До таких механізмів відносяться регулювання,

фінансування, стандартизація, моніторинг та інші інструменти, що спрямовані на забезпечення якості і ефективності системи вищої освіти і вирішення основних завдань її розвитку (рис. 1.1.)

**Рис. 1.1. Структура механізмів публічного управління
зкладами вищої освіти**

Джерело: [12].

Механізм публічного управління в сфері вищої освіти містить в собі сукупність правових норм та інструментів, спрямованих на регулювання, контроль і сприяння розвитку вищої освіти в країні. Правова підтримка цього механізму передбачає прийняття, виконання і впровадження законів, рішень, правових актів та інших правових актів, що визначають права, обов'язки і відповідальність суб'єктів управління вищою освітою.

Нормативне забезпечення механізмів публічного управління у вищій освіті визначається сукупністю законів, рішень, нормативних актів та інших правових документів, що встановлюють важливі принципи, положення та критерії функціонування системи вищої освіти. Ця організаційна підтримка визначає правову основу та відносини між підрозділами та суб'єктами управління вищою освітою.

Інформаційна підтримка є важливим елементом механізму публічного управління в сфері вищої освіти, який забезпечує збір, обробку, зберігання та поширення інформації, необхідної для ефективного функціонування системи. Основні характеристики інформаційної підтримки включають: *інформаційні системи*: розроблення та впровадження спеціалізованих інформаційних систем, що містять бази даних статистики, результатів навчання, інформації про персонал і т.д., такі системи допомагають забезпечити доступність і систематизацію даних; *електронне адміністрування*: використання електронних технологій з метою автоматизації адміністративних процесів, включаючи системи електронного документообігу та електронні послуги для здобувачів та викладачів; *звітність та прозорість*: надавати інформацію про діяльність закладів вищої освіти, фінансові витрати, результати сертифікації, статистику навчання, аудиторські звіти та інші головні документи; *інформаційна безпека*: розробляти та впроваджувати заходи щодо захисту від несанкціонованого доступу до конфіденційної інформації, зокрема персональних даних здобувачів та внутрішніх документів; *інтернет-освіта*: надання здобувачам та викладачам доступу до освітніх ресурсів і інструментів дистанційного навчання; *підтримка прийняття обґрунтованих рішень*: надання необхідної інформації керівникам закладів вищої освіти та керівним органам для прийняття обґрунтованих та ефективних рішень [40].

Загальна мета інформаційної підтримки – зробити процеси публічного управління вищою освітою більш прозорими, ефективними та відповідними сучасним тенденціям у сфері освіти.

Фінансово-економічна підтримка механізму публічного управління у

сфері вищої освіти можна вважати найважливішим елементом, що визначає ефективність і розвиток системи вищої освіти. Основні елементи фінансової та економічної підтримки включають: *формування бюджету*: підготовка бюджетів закладів вищої освіти з урахуванням усіх необхідних витрат на навчання, дослідницьку та наукову діяльність, обслуговування інфраструктури та інші аспекти. Забезпечення стабільності фінансових ресурсів закладів вищої освіти; *фінансовий контроль*: створення системи контролю за ефективним та раціональним використанням бюджетних коштів, виявлення ефективних і неефективних витрат, проведення аудитів фінансової діяльності; *заохочення інвестицій*: розробка механізмів залучення інвестицій у вищу освіту, включаючи встановлення партнерських відносин з компаніями, науковими установами, міжнародними партнерами та громадою для фінансування конкретних проєктів та ініціатив; *формування довгострокової стратегії*: розроблення довгострокових фінансових стратегій розвитку вищої освіти з урахуванням вимог сучасних технологій, наукових досліджень, розвитку персоналу і т. д.; *фінансова допомога здобувачів*: розробка стипендій, фінансової допомоги та кредитних програм для забезпечення доступу до вищої освіти для різних соціальних груп, як от запровадження грантових програм; *моніторинг прибутковості*: впровадження систем моніторингу і оцінки прибутковості для оптимізації використання фінансових ресурсів та досягнення стратегічних цілей вищої освіти. Фінансово-економічна підтримка механізму публічного управління в сфері вищої освіти повинна сприяти інноваційному розвитку, стабільності та підвищенню якості освіти в країні [6].

1.3. Зарубіжний досвід публічного управління в галузі вищої освіти

Аналіз сучасної зарубіжної практики може зіграти важливу роль у вирішенні проблеми вдосконалення загального управління розвитком вищої освіти в країні. Метою його реалізації є визначення основних сфер уваги

держави, інструментів виробництва, за допомогою яких вона ініціює і поступово підтримує зміни в цій ключовій галузі соціально-економічної соціальної системи для нової економіки, що розвивається.

Системи публічного управління освітою за кордоном мають певні відмінності та особливості, пов'язані з історичними, культурними та соціально-політичними особливостями певних держав. Основні зміни у сфері освіти значною мірою пов'язані з адміністративними реформами [40]. В сучасних умовах існує дві моделі управління освітою: централізована та децентралізована. Одним з найбільш яскравих прикладів країни з децентралізованою моделлю управління можна вважати Бельгію. Основною особливістю бельгійської освіти є відсутність спеціалізованого міністерства на федеральному рівні. Питання освіти регулюється службою з наукових, технічних і культурних питань Уряду Бельгії. Протилежна їй: централізована модель публічного управління активно розвивається в сучасних країнах. Як от в Німеччині повноваження з фінансування та контролю діяльності освітніх установ відповідно до Основного Закону належать суб'єктам федерації. Формування державної політики в галузі освіти здійснюється Постійною конференцією міністерств суб'єктів Федерації і відповідного федерального міністерства. Так, державні рішення Постійної конференції мають обов'язкову силу для всіх територіях (суб'єктів федерації), що належать Німеччині. Французька система управління освітою характеризується високим ступенем централізації, але є важлива особливість децентралізації, яка проявляється в перерозподілі повноважень від держави до місцевих органів влади [6].

Сучасна система управління державною освітою в Сполучених Штатах відрізняється високим ступенем унікальності, яка відрізняється ступенем диверсифікації. Публічна освітня політика здійснюється більш ніж п'ятдесятьма регіональними органами, що займаються розподілом коштів федерального бюджету. Для контролю за ефективним використанням фінансових ресурсів було створено державну установу – Департамент освіти США. Одним з позитивних аспектів цієї моделі управління є створення і посилення

конкуренції в системі освіти, що істотно впливає на якість освітніх послуг і зростання числа комерційних освітніх установ [7].

Ми зосередимося на трьох основних сферах державної діяльності в розвинених країнах.

1. *Забезпечити доступність освітніх послуг.* При цілеспрямованому описі цієї сфери ми будемо спиратися на досвід США, де держава активно сприяє розвитку вищої освіти і забезпечує досягнення амбітної мети: зробити вищу освіту такою ж доступною, як і середню. У зв'язку з цим слід звернути увагу на заходи, які вживає уряд США для забезпечення доступності освітніх послуг. Отже, реалізується ряд державних програм для підготовки здобувачів з малозабезпечених сімей до вступу в коледж.

Один з таких (GEAR UP) пропонує здобувачам широкий спектр освітніх послуг: консультації, заняття з викладачами. Ще однією важливою ініціативою є закон про звільнення від оподаткування освітніх позик, прийнятий у 1997 році. Який зачіпає доросле населення, яке прагне підвищити свої навички, а також учнів. Відповідно до цього закону на сімейні витрати в розмірі 10 000 \$ США надається податкова знижка в розмірі 20 % для Освіти. Крім того, з 2000 року федеральний бюджет розпочав надавати субсидії вищій освіті у вигляді прямої фінансової допомоги, яку здобувачі отримують після 10-15 років роботи [7].

Модель фінансування освіти приватними особами, заснована на ряді програм заощаджень і пільгового фінансування, що реалізуються в Німеччині, також представляє інтерес. Алгоритм його роботи полягає в залученні коштів населення від спеціалізованих фінансових інститутів і світових банків на тривалий період і наданні вкладнику освітнього кредиту в розмірі накопиченої суми за ставками, значно нижче ринкових інвестиційних ресурсів. Студентські позики як інструмент фінансової підтримки використовуються і в інших країнах. Таким чином, у Новій Зеландії кожен громадянин має право на отримання федеральної позики на освіту. Вони відшкодовуються через податкову систему. Також можна добровільно погасити позику, оскільки

процентна ставка становить 8,2 % річних [41].

2. Розвиток закладів вищої освіти та процеси торговельної інтеграції.

В рамках переслідуваних державою цілей: розширення джерел фінансування вищої освіти; розвиток і ефективне використання інноваційного потенціалу; підвищення конкурентоспроможності країни та її територій.

У важливому описі цієї області ми звернемося до досвіду Великобританії. Слід зазначити, що нова стратегія сталого розвитку Сполученого Королівства поєднує підвищення конкурентоспроможності країни з розвитком соціальних інвестицій, зокрема інвестицій у розвиток науки та підвищення професійної підготовки робочої сили. Держава і компанії вкладають все більше і більше коштів в систему вищої освіти. Для його стимуляції використовуються різні методи та інструменти. Отже, у Сполученому Королівстві держава нещодавно припинила пряме фінансування досліджень приватних компаній, щоб зосередитись на фінансуванні спільної роботи університетів, до якої компанії вносять свій внесок. Такий підхід призвів до збільшення кількості наукових співробітників коледжів, що працюють за контрактом, і кількості досліджень, що проводяться для зовнішніх бізнес-клієнтів [1].

Товариства Фарадея, спільноти різних організацій та установ, включаючи науково-технологічні організації, університети, професійні інститути, професійні асоціації та підприємства, є успішним проектом для сприяння співпраці між наукою та бізнесом. Його метою є регулювання взаємодії науки, техніки та економіки та організація передачі технологій для підвищення конкурентоспроможності промисловості Великобританії. Інноваційний фонд вищої освіти (ІФВО) відіграє важливу роль у фінансуванні наукових досліджень вищих навчальних закладів. Виділені цим фондом кошти дозволяють університетам відкривати офіси з координації ділових відносин і передачі технологій. Надавати маркетинговий аналіз дослідницької діяльності, консультаційних та освітніх послуг бізнесу; створювати незалежні компанії; стимулювати або навчати здобувачів підприємницьким навичкам; Координувати або пропонувати здобувачам можливості працевлаштування на

підприємствах. Метою його діяльності є подолання фінансового розриву між дослідженнями в університетах і стадією їх можливого використання з метою отримання університетами стартового капіталу сприяє успішній реалізації результатів наукових досліджень в економіці [2].

Розвиток форм взаємодії університетів і бізнесу – це область, яка привертає все більшу увагу влади та інших держав. Отже, в США реалізується ряд програм по інтеграції цих компаній з метою забезпечення ефективного розвитку та використання їх інноваційного потенціалу. Слід зазначити, серед іншого, американське інноваційне партнерство, в рамках якого штати, федеральні агентства, університети та промисловість працюють разом над впровадженням нових технологій.

Співпраця між дослідницькими структурами університетів, федеральними установами, федеральними лабораторіями, державними та регіональними установами, приватним промисловим сектором, фінансово-кредитними установами у формі угод про державно-приватне співробітництво в галузі досліджень та розробок, інновацій та технологічні асоціації дуже поширені. Цілями угод про співпрацю є: передача технологій з державного наукового сектору у виробничий сектор приватного підприємництва та державна підтримка у підвищенні технологічного рівня останнього [3].

Інновації та технологічне співробітництво використовуються для освоєння технологій у галузі. Його учасниками є компанії, які, як правило, не конкурують один з одним і представляють все інноваційне коло в створенні і освоєнні нових технологій. Продуктивна форма державно-приватного партнерства повинна включати співпрацю центру промислових досліджень та державних університетів. Цілі його навчання: забезпечити можливість спільних досліджень у промисловості та університетах; зміцнити зв'язок між дослідженнями та технологічними розробками; спростити передачу технологій та комерціалізацію шляхом об'єднання ресурсів промисловості, університетів та державних установ. У цьому ж контексті ми повинні враховувати діяльність органів влади, пов'язаних з діяльністю груп, щодо зміцнення соціально-

економічного простору адміністративних і територіальних округів. Практика показує, що найбільш динамічно розвиваються регіони, де з'явилися інноваційні класи – бізнес-комплекси (промислові підприємства, дослідницькі центри, наукові установи), інститути державного управління, засновані на концентрації сфер спеціалізованих постачальників, великих виробників і споживачів, пов'язаних технологічним ланцюжком [40].

3. *Розвиток експорту освітніх послуг.* Аналізуючи досвід сучасної практики показує, що в країнах, які є провідними гравцями світового ринку освітніх послуг (США, Великобританія, Австралія), розробляються цільові національні програми з чітко визначеними цілями і відповідною фінансовою підтримкою. Отже, поточний державний план дій у цій галузі (до 2011 року) у Великобританії є п'ятирічною стратегією, спрямованою на те, щоб зробити країну лідером у сфері освітніх послуг на міжнародному ринку та збільшити обсяг продажів освітніх послуг у країні та за кордоном. Ця програма включає, серед іншого:

а) позиціонування у Великобританії – маркетингові та комунікаційні методи позиціонування Великобританії як лідера в галузі міжнародної освіти та збільшення кількості іноземних здобувачів, які отримують освітні послуги у Великобританії. Привабливість країни для іноземних студентів пов'язана з використанням різних заходів, у тому числі: бенчмаркінг освітніх послуг та їх надання за найвигіднішими цінами; спростити імміграційну систему; впровадити систему балів (Points Based System) для управління імміграційними процесами на основі балів, покликану полегшити в'їзд іноземних здобувачів до Великобританії і зробити її більш прозорою і нейтральною для здобувачів; підтримка іноземних здобувачів, які хочуть отримати практичний досвід роботи. Щоб розширити можливості для іноземних студентів, вона працює з роботодавцями та кадровими агенціями.

б) налагоджуйте стратегічні партнерські відносини та створюйте профспілки. Співпраця з урядами та представниками ринку освітніх послуг здійснюється з метою налагодження співпраці, розробки та реалізації програм,

що забезпечують міжнародні форуми, обмін здобувачами та викладачами, створення та подальшу підтримку міжнародного співробітництва.

в) показники ефективності планування експорту освітніх послуг. Показники включають: збільшення кількості підтверджених партнерських відносин між Великобританією та іншими країнами; підвищення рівня задоволеності іноземних здобувачів у Великобританії; збільшення кількості іноземних здобувачів у Великобританії на 100 000 осіб; подвоєння кількості країн з більшою кількістю іноземних студентів у Великобританії [5].

Розвиток експорту освітніх послуг – це та сфера, якій влада та інші країни приділяють підвищену увагу. В Австралії мета, поставлена на урядовому рівні, полягає в поліпшенні міжнародної освіти і отриманні інтелектуальних, культурних, соціальних і економічних вигод від виходу на закордонний ринок. Ця держава розробила і реалізує плани інтернаціоналізації вищої освіти та експорту освітніх послуг. Ґрунтуючись на розроблених критеріях ефективності освітньої діяльності університетів, уряд цієї країни заохочує роботу з підвищення якості освітніх послуг шляхом надання стипендій. За результатами щорічного контролю якості спеціалізованої освіти кожному вузу присвоюється певний рейтинг, за який вузи отримують додатково від 60 до 80 мільйонів австрійських доларів. Викладачам надаються індивідуальні стипендії для розробки нових програм, орієнтованих на експорт [2].

Ми звертаємо увагу на численні дії держави щодо збільшення числа іноземних здобувачів освіти, в тому числі: використання стипендіальної програми Endeavour для залучення абітурієнтів з усього світу; підтримка п'яти міжнародних центрів передового досвіду в галузі освіти, науки та інновацій та Національного Центру політичної підготовки для поліпшення мовних і ділових навичок; стратегія; міжнародний маркетинг і посилення фінансової підтримки іноземних здобувачів шляхом надання широкого спектру стипендій, які варіюються в залежності; організовувати конференції, семінари, симпозіуми для надання інформації; привертати увагу іноземних споживачів австралійських освітніх послуг до якості наданих послуг і заходів;

позиціонувати Австралію як країну з розвиненою економікою; допомагати австралійським представникам освітньої галузі вийти на ринки і ринки. зарубіжні та інші ринки [40].

Результати порівняльного аналізу зарубіжної реалізації державної підтримки розвитку вищої освіти, на наш погляд, дозволяють уточнити і доповнити уявлення про пріоритетний напрям діяльності уряду і адміністрації України, про заходи, які повинні бути прийняті для активізації ролі вищої освіти в процесах удосконалення соціально-економічної системи країн.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

За результатами дослідження нами було встановлено, що публічна політика повинна передбачати шляхи реалізації освітніх стратегій: створення єдиного державного центру правової та методичної підтримки освітніх установ, створення Стандарту оцінки якості у сфері освіти, беручи до уваги різноманітність типів і видів освітніх закладів, діяльність та зміст яких потребує розробки, а далі дискусійного обговорення.

В ході нашого дослідження розглядаються теоретичні основи механізмів публічного управління в системі вищої освіти. Пропонується розуміти механізми публічного управління як систему взаємопов'язаних процесів, методів, інструментів і структур, за допомогою яких держава вирішує різні проблеми і управляє державними ресурсами.

Аналізуючи досвід публічного управління за кордоном у сфері вищої освіти, вдалося уточнити та доповнити уявлення щодо пріоритетних напрямів діяльності державних та адміністративних органів України, вжити заходів щодо активізації ролі вищої освіти в процесах модернізації соціально-економічної системи країни.

РОЗДІЛ 2.

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ

2.1. Аналіз сучасних тенденцій публічного управління освітою

Тенденції в розвитку управління освітніми установами визначаються розвитком і функціонуванням органів державного управління та соціально-економічних процесів у суспільстві. Однак основним фактором, що впливає на процеси управління в освітніх установах, є українська система освіти, яка відображає всі явища, які відбуваються як в середині країни, так і за кордоном [16]. Категорія «тенденція» – це свого роду прояв законів, які не мають іншої реальності, але проявляються в приблизній формі тенденцій.

Тенденція – це в основному узагальнене поняття, що містить основні постійні елементи: протиріччя, обставини, фактори і т.д., як правило, вона проявляється систематично і зазвичай істотно впливає на якість функціоналу в цілому і його структурних компонентів. Особливості тенденцій в області сучасної освіти можуть бути визначені тільки на основі аналізу конкретних процесів в складному стані соціально-економічної системи, а також в єдності з розвитком міжнародно-значущою педагогічної сфери.

Тенденції в розвитку окремих освітніх систем впливають на всі підсистеми, включаючи управлінські. Враховуючи вирішальні фактори в розвитку управління освітою, ми можемо організувати їх наступним чином: економічні, соціально-політичні, технологічні, ринкові та міжнародні (рис. 2.1).

Сучасні тенденції в галузі вищої освіти досить тісно пов'язані з публічним управлінням та визначають основні аспекти розвитку. Ось деякі основні тенденції та їх взаємозв'язок з публічним управлінням.

1. *Глобалізація вищої освіти*: активне зростання міжнародної мобільності здобувачів, викладачів та науковців та інтеграція закладів вищої освіти у світовий освітній простір. Публічне управління повинно забезпечувати

відповідність освітніх стандартів міжнародним вимогам і заохочувати активну участь закладів вищої освіти у глобальних ініціативах в галузі освіти.

Рис. 2.1. Факторів, які визначають розвиток системи освіти

Джерело: [27].

2. *Розвиток сучасних інформаційних технологій*: запровадження сучасних технологій в освітній процес, дистанційне навчання та використання онлайн-ресурсів та платформ. Публічне управління має заохочувати інновації в освіті шляхом надання адекватного фінансування та регулювання цифрових аспектів освіти.

3. *Зосередження уваги на якості та ефективності*: перехід від кількісного підходу до якісної оцінки та оцінки ефективності закладів вищої освіти. Публічне управління має розробити ефективні механізми оцінювання та

моніторингу якості освіти та створити стимули для досягнення високих стандартів.

4. *Адаптуватися до умов ринку праці:* зміцнювати зв'язок між освітніми потребами та ринком праці, розвивати практичні навички та професійну підготовку. Публічне управління має зміцнювати партнерські відносини між освітніми установами та бізнесом, а також створювати стимули для випускників.

5. *Розширити доступ до вищої освіти:* гарантувати рівний доступ до вищої освіти для різних соціальних груп та підтримувати різноманітність здобувачів. Публічне управління повинно розробити стратегії, спрямовані на зменшення бар'єрів для вступу та досягнення і забезпечення рівних можливостей.

6. *Побудова гнучких освітніх систем:* створення гнучких і інноваційних моделей вищої освіти з урахуванням потреб нашого сучасного суспільства. Завданням публічного управління повинно стати заохочення інноваційних підходів до навчання та досліджень [46].

Реформи вищої освіти, що проводяться в Україні та провідних зарубіжних країнах, засновані на двох основних напрямках: децентралізації управління на вищому рівні та диверсифікації типів закладів вищої освіти та їх освітніх програм у поєднанні з децентралізацією управління на регіональному та місцевому рівнях. В рамках концепції «освіта» ми пропонуємо зрозуміти механізм і в той же час середовище, в якому і формується, і розвивається людина, як індивід, мета такої освіти – підвищити цінність людини як особистості, працівника, громадянина. Характеристики освітніх послуг проявляються як в класичних характеристиках (ухильна поведінка, відсутність відриву від джерела, байдужість до якості, нездатність запам'ятовувати), так і в індивідуальних особливостях.

Двоїстий економічний характер освітніх послуг і відповідні особливості фінансування освітньої сфери вимагають зміни процедури відшкодування виробничих витрат, що передбачає побудову практично нової системи

управління економічним механізмом, заснованої на поліпшенні відносин між ринком і державою. У зв'язку з цим основними завданнями підвищення економічності в системі вищої освіти є: формування стимулюючого суспільного інтересу до знань і професійного розвитку як основного засобу соціальної адаптації; інтегрувати академічні науки в різні галузі освіти та включати елементи дослідницьких знань у всі академічні дисципліни; систематична розробка основних понять, знання сучасної економіки, законів її функціонування та розробка методів організації для всіх видів економічної діяльності; участь засобів масової інформації у пропаганді діяльності та досвіду передових західних військових округів, наукових шкіл тощо [50].

Основні тенденції, що характеризують діяльність загальноосвітніх установ в сучасних умовах: прагнення постійно розширювати різноманітність змісту різних програм, певних профілів і в той же час необхідність відповідати чинним державним освітнім стандартам; конкуренція державних освітніх установ абсолютно різних типів і форм власності з урахуванням і на основі вдосконалення освітніх послуг; проникнення і безпосереднє застосування інноваційних зарубіжних педагогічних технологій в освітній процес (особливо в сфері освітніх компонент гуманітарного напрямлення) – зміцнення потрібного двостороннього співробітництва між різними групами здобувачів і різними навчальними закладами в різних країнах; впровадження багаторівневої системи дистанційного навчання на всіх етапах ; поширення комп'ютерних технологій і процесів в ході навчання; поширення застосування сучасних освітніх технологій в освітньому процесі. В сучасному освітньому процесі збільшується ступінь використання таких методів навчання, як тренінги, кейси, гейміфікація, тематичні дебати, дискусійні клуби, що, крім теоретичних навичок, також впливає на практичну підготовку здобувачів; сучасні тенденції зосереджені на впровадженні методів, орієнтованих на проекти і проблеми. Це пов'язано з тим, що кандидати, які виявляють інтерес та мотивацію, свідомо обирають освітню програму та прагнуть до конкретних результатів, таких як подальший професійний розвиток; за останні десятиліття ринок праці зазнав значних змін і

став гнучким та багатогранним, здобувачі вищої освіти сьогодні втілюють ідею навчання протягом усього життя. Щоб фахівець був актуальним та конкурентоспроможним, важливо постійно оновлювати та поглиблювати свої знання у своїй галузі. Такий підхід не тільки актуальний, але і необхідний для досягнення успіху в професійному середовищі [49].

Однією з основних світових тенденцій є перегляд концепцій значення освіти в національній економіці та зміна підходів до її місця в суспільстві. Особистість в даний час визнається головною соціальною цінністю, яка вимагає створення нової форми освіти. Освіта більше не розглядається лише як форма непродуктивного споживання, а й як «інвестиція в майбутній людський капітал», яка приносить економічні та соціальні вигоди, такі як збільшення ВВП, зменшення безробіття, бідності та злочинності.

Таким чином, зростання рівня освіти сприяє економічному розвитку, а розвиток освіти визнається основною засадою соціального прогресу. В Україні, як і в інших розвинених країнах, ці проблеми належним чином вирішуються на національному та регіональному рівнях.

У нашому сучасному світі змінюється підхід до змісту освіти та освітнього процесу, в тому числі шляхом впровадження інноваційних методів. Освіта розглядається не тільки як досягнення певного рівня знань, але і як процес «неперервності навчання протягом життя», спрямований на особистісний розвиток, культури, планетарного мислення та формування духовності. На заміну звичного підходу до засвоєння інформації, сучасні методи освіти передбачають використання компетентнісного підходу, який фокусується на оволодінні навичками для самостійного отримання нових знань і розвитку навичок для адаптації до складних ситуацій. В даний час освітній процес зосереджений на самозайнятості і справедливих відносинах між учителем і кандидатом [46].

Глобальні зміни в економіці та суспільстві, як показує світовий досвід, призводять до розвитку нових форм організації та управління закладами вищої освіти, серед яких важливе місце займає модель «університет – бізнес –

інновацій» з професійним і гнучким управлінням, диверсифікацією джерел доходу, структурою розвитку для комерціалізації інтелектуального капіталу, системою зміцнення академічних основ і високим рівнем підприємництва в усьому університеті.

2.2. Характеристика організаційно-правового регулювання вищої освіти в Україні

Правове регулювання вищої освіти в Україні комплексне і складне. Він заснований на конституційних принципах і ряді важливих законодавчих актів, спрямованих на забезпечення якості освіти, захист прав і обов'язків здобувачів, визначення функцій університетів.

Таким чином, відповідно до статті 53 Конституції України, кожен має право на навчання. Тобто держава гарантує рівний доступ до освітніх послуг в Україні всім громадянам без винятку. Крім того, слід зазначити, що повна загальна середня освіта є обов'язковою [19].

Одним з основних документів, що визначають основи системи вищої освіти, є Закон України «Про вищу освіту». Цей закон встановлює загальні принципи та стандарти, що визначають вищу освіту в країні. У ньому враховуються права та обов'язки абітурієнтів, визначається процедура акредитації вищих навчальних закладів та встановлюються загальні стандарти для університетів [20].

Закон України «Про освіту» визначає загальні принципи функціонування всієї системи освіти. Він встановлює пріоритети у сфері освіти, визначає правила фінансування та взаємодії між державою та освітніми установами [37].

Крім того, в цьому нормативному документі визначені нові компоненти системи освіти, в тому числі: спеціальна освіта; дошкільна професійна освіта; освіта дорослих, включаючи вищу освіту. На додаток до цих законів існують певні нормативні акти, що регулюють певні питання, такі як порядок

проведення дослідницької діяльності, процедура атестації вчителів, умови присудження стипендій тощо.

Дане нормативно-правове середовище спрямоване на розвиток та підвищення якості вищої освіти в Україні, забезпечення відповідності її стандартів та вимог національним та міжнародним освітнім стандартам.

Крім Закону «Про вищу освіту», існує ряд постанов і нормативних правових актів, що визначають певні аспекти функціонування вищої освіти в Україні [30]. Деякі з них:

1. Постанова КМУ «Про затвердження Положення про акредитацію вищих навчальних закладів» – встановлює порядок і критерії акредитації вищих навчальних закладів, включаючи оцінку якості освітніх програм, а також матеріально-технічну базу [33].

2. Постанова КМУ «Про затвердження Положення про порядок атестації наукових і науково-педагогічних кадрів закладів вищої освіти»: визначає правила та умови атестації викладачів і наукових працівників [34].

3. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку надання стипендій студентам вищих навчальних закладів» – встановлює порядок та умови надання стипендій здобувачам, а також критерії, які враховуватимуться в цьому випадку [31].

4. Постанова КМУ № 244 від 15.04.2015 р. «Про створення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти» порядок створення та функціонування Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти України. Як правило, ці установи відповідають за розробку та впровадження стандартів якості вищої освіти, а також за процес акредитації вищих навчальних закладів [29].

5. Постанова КМУ № 266 29.04.2015 р. «Про затвердження переліку знань і спеціальностей, за якими навчаються кандидати у вищі навчальні заклади» [28].

7. Постанова КМУ № 1187 від 30.12.2015 р. «Про затвердження умов ліцензування освітньої діяльності освітніх установ» [36].

Ці документи спрямовані на уточнення положень, закріплених у «Законі про вищу освіту», та забезпечення систематичного контролю за впровадженням та розробкою освітніх стандартів у вищих навчальних закладах України.

Згідно з визначеннями Закону України «Про правовий режим воєнного стану» (стаття 15, пункт 15), компетенція місцевих органів влади, зокрема в управлінні навчальними закладами, передається військовим управлінням округів відповідної території. Отже, відповідно до воєнного стану Міністерство освіти і науки України зобов'язане продовжувати реалізацію державної політики в галузі освіти, включаючи вищу освіту, забезпечуючи при цьому доступність і безперервність освітнього процесу [39].

Правове регулювання діяльності вищих і довузівських професійних навчальних закладів у період воєнного стану встановлюється законодавством України. Крім того, існують й інші нормативні правові акти України, зокрема накази, рекомендації та листи Міністерства освіти і науки, які також регулюють функціонування вищої освіти в умовах воєнного стану.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Аналіз сучасного стану публічного управління освітою свідчить про динамічний розвиток освітніх систем в умовах глобалізації, технологічних змін і ринкових трансформацій. Зростання міжнародної мобільності здобувачів, інтеграція до світового освітнього простору, впровадження інформаційних технологій та новітніх методик навчання визначають основні тенденції в галузі освіти. Це вимагає від органів публічного управління адаптації до нових умов шляхом створення ефективних механізмів підтримки інноваційних підходів та забезпечення якості освіти.

Особливої уваги потребує зв'язок між освітніми програмами та вимогами ринку праці. Сучасні реалії вимагають інтеграції теоретичних знань із практичною підготовкою, що забезпечує конкурентоспроможність випускників.

Публічне управління має сприяти зміцненню партнерства між університетами та бізнесом, а також створювати умови для безперервного професійного розвитку здобувачів освіти через розширення доступу до навчання та інклюзії.

Організаційно-правове регулювання вищої освіти в Україні є основою для розвитку системи, що відповідає як національним, так і міжнародним стандартам. Законодавча база, включаючи Конституцію України, Закон «Про вищу освіту» та інші нормативно-правові акти, забезпечує рівний доступ до освіти, захист прав здобувачів і сприяє якості освітніх послуг. Умови воєнного стану додатково акцентують важливість безперервності освітнього процесу.

Загалом, сучасна освіта в Україні трансформується у відповідь на глобальні виклики та внутрішні потреби. Вона спрямована на створення нових форм навчання, розвиток компетентнісного підходу та орієнтацію на навчання протягом усього життя. Розбудова ефективної системи управління освітою є ключовим елементом соціального прогресу та економічного зростання.

РОЗДІЛ 3.

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ

3.1. Застосування механізмів приватно-приватного партнерства в галузі освіти

У контексті структурної перебудови та переходу до економіки знань інформаційна відкритість вищої освіти в Україні є основою швидкого реагування на зовнішні зміни. Інформаційна відкритість вищої освіти стала передумовою її реформування та забезпечує обмін високоякісною інформацією між усіма питаннями освітньої політики, включаючи державу, бізнес, абітурієнтів і здобувачів, а також громадськість.

При модернізації вищої освіти державні органи освіти повинні враховувати: швидко мінливі вимоги національної економіки, суспільства і особистості; недостатня ефективність механізмів забезпечення доступності та якості освіти; сталість методів управління вищою освітою і їх несумісність з новою освітньою моделлю, а також слабкий вплив суспільства і бізнесу на освітню політику дозволяють забезпечити ефективний розвиток всього ринку освіти при дотриманні базових умов: забезпечити відкритість інформації в галузі вищої освіти [38]; створення конкурентних умов для освітніх установ державного і недержавного секторів; розвивати джерела фінансування освіти на основі підвищення привабливості освітніх установ для інновацій та розвитку державно-приватного партнерства; використання контрактів при наданні освітніх послуг, які можуть пред'являти вимоги не тільки до якості освітнього процесу, а й до якості самого сервісу; забезпечення економічної безпеки освітніх установ [38]; поліпшення загального управління освітою у зв'язку з реальним впливом суспільства на адміністративні рішення.

Істотною особливістю нашого сучасного інформаційного суспільства є те, що нові інформаційно-комунікаційні технології дозволяють розширити права

громадян, надаючи доступ до різноманітної інформації, надаючи громадськості можливість брати участь у прийнятті рішень, контролювати їх виконання і т.д. здатність споживати і обмінюватися інформацією в різних формах – це процес, в рамках якого ринок освітніх послуг не може бути повністю розвинений і інтегрований.

Відкритість сектору вищої освіти в засобах масової інформації може сприяти розвитку механізмів публічно-приватного партнерства з урахуванням зацікавленості потенційних роботодавців у мінімальних умовах адаптації випускників до потреб та умов конкретної організації, а також у формуванні та реалізації освітніх програми з безпосередньою участю.

Враховуючи концепцію публічно-приватного партнерства у вищій освіті, ми дамо таке визначення: кооперативна взаємодія держави і бізнесу на основі поєднання матеріальних і нематеріальних ресурсів для підвищення якості управління вищою освітою і досягнення синергетичного ефекту. Синергія заснована на єдності наукових і промислових інтересів. Концептуальний і довгостроковий характер, а також скорочення державних витрат характеризуються взаємовигідним розподілом обов'язків, ресурсів, ризиків і вирішенням існуючих протиріч у сфері співпраці [15].

Інформаційна відкритість вищої освіти спрямована на забезпечення конкурентних умов для роботи державних і приватних освітніх установ на ринку освітніх послуг у сфері вищої освіти. В даний час велика кількість проблем і суперечностей в системі управління вищою освітою не можуть бути вирішені через відсутність розуміння і підтримки з боку академічної спільноти та громадянського суспільства. Одним із прикладів цього є нерівне ігрове поле освітніх установ у державному та неурядовому секторах [25].

Вплив державного контролю в основному спрямований проти державних освітніх установ, хоча діяльність приватних і державних освітніх установ регулюється єдиним законом України «Про освіту» [37]. В результаті процесу формування механізмів вдосконалення недержавного сектору вищої освіти

затягнувся. Це, в свою чергу, перешкоджає модернізації сектору вищої освіти в цілому, тобто реалізації державної політики в цій галузі [27].

Створення конкурентних умов для роботи державного та приватного секторів у сфері вищої освіти дозволить уникнути структурної деформації, яка сталася при інтенсивній підготовці гуманітарних фахівців, при зростаючій потребі в технічних і технологічних фахівцях, адаптованих до інноваційного шляху розвитку та потреб інноваційної економіки.

Конкуренція на ринку освітніх послуг має свої особливості і поєднується зі співпрацею. Тобто компетенція освітніх організацій поєднується зі співпрацею, яка сприяє створенню та розвитку інститутів соціальної взаємодії у галузі вищої освіти. Асоціації закладів вищої освіти, сформовані за галузевим принципом, асоціації освітніх громадських та неурядових організацій, опікунські, наглядові, управлінські та інші ради активно беруть участь в інформаційно-комунікаційних процесах в освіті [27].

Розвиток механізмів публічно-приватного партнерства у вищій освіті слід розглядати з фінансової, організаційної та адміністративної точок зору. Загальне публічне управління у сфері вищої освіти має передбачати розвиток загального управління державними фінансами освітніх установ з метою оптимізації самої системи фінансування та посилення громадського контролю за ефективністю використання бюджетних коштів освітніх установ [26]. Модернізація вищої освіти потребує залучення ресурсів компаній та потенційних роботодавців, що має бути реалізовано шляхом розвитку механізмів державно-приватного партнерства.

Підприємства можуть підвищити інвестиційну привабливість освітніх установ за умови активної участі комерційних структур у розробці та впровадженні нових стандартів професійної освіти, які передбачають інтеграцію освітніх програм у реальне виробництво, включаючи надання певної частини освіти. Послуги на основних підприємствах відповідних секторів національної економіки. Певною мірою звичний процес набуття досвіду

замінюється проєктною роботою, участю в дослідженнях і розробках, а також досить частою присутністю здобувачів, зайнятих в реальному виробництві.

Структурні зміни в системі вищої освіти потребують залучення інтелектуальних ресурсів компаній і потенційних роботодавців. Найважливішим внеском є їх участь у формуванні стандартів професійної освіти, визначенні вимог до додаткових навичок для кандидатів, а також у розробці та проведенні незалежних професійних іспитів у конкретних галузях, галузях та сферах діяльності.

Публічно-приватне партнерство може бути представлено розробкою і створенням системи професійних стандартів і професійних іспитів, незалежних від державних органів, яка забезпечує постійне оновлення застарілих освітніх програм, в тому числі механізмів забезпечення незалежної кваліфікації випускників освітніх установ. Поки асоціація роботодавців реально бере участь у розробці та реалізації державної освітньої політики (бере участь у розробці пропозицій щодо вдосконалення нормативно-правових актів, розробляє професійні освітні стандарти, бере участь у контролі якості освітніх послуг), інноваційна інфраструктура вищі навчальні заклади будуть розвиватись спільно з бізнес-формуваннями [26].

У навчальних закладах, які не є науково-дослідними установами, компанії можуть підтримувати конкурентну підтримку передових освітніх програм на основі ринкових механізмів та механізмів попиту, а також оцінки якості освіти. Фінансування інвестицій у професійно-технічні навчальні заклади та програми додаткової професійної освіти дозволяє роботодавцям отримувати кваліфікованих і широко доступних фахівців, які можуть швидко змінюватися в залежності від розвитку технологій. Асоціації, утворені освітніми установами з комерційними структурами, повинні бути ефективними механізмами просування інтересів учасників цих асоціацій в різних компонентах системи управління вищою освітою, включаючи дієві та ефективні механізми їх фінансування [25].

Публічно-приватне партнерство вважається однією з найбільш перспективних форм соціальної взаємодії між секторами. Перший сектор розглядається як державні енергетичні установи, другий – як корпоративні структури, діловий світ і корпоративний сектор, третій – як некомерційний сектор, представлений громадянським суспільством і некомерційними організаціями.

Розвиток публічно-приватного партнерства є найбільш перспективною формою міжгалузевого соціального співробітництва у сфері вищої освіти, яка сприятиме розвитку механізмів саморегулювання діяльності у сфері вищої освіти. У той же час саморегулювання діяльності у сфері вищої освіти можна представити як сучасний дар технології публічного управління, який відповідає реаліям інноваційного розвитку і відмітна особливість якого робить істотний вплив на розробку і реалізацію освітньої політики з боку держави (перший сектор) саморегулювання діяльності повинно здійснюватися шляхом створення і розвитку саморегулювних організацій, що об'єднують державні та неурядові освітні організації, економічні спільноти та інші громадські об'єднання на добровільних і справедливих підставах [28].

Створення складних управлінських структур з використанням механізмів публічно-приватного партнерства розвивається в різних сферах діяльності, в тому числі в сфері вищої освіти, особливістю якого є одночасна орієнтація ринку освітніх послуг, ринку праці та соціальної сфери. Для держави саморегулювання діяльності у сфері вищої освіти супроводжуватиметься перерозподілом участі державних функцій на рівні ринку освітніх послуг та участі громадськості у процесах управління між державним та приватним секторами вищої освіти [15].

Особливого значення набуває створення системи забезпечення якості при формуванні державної цільової місії з підготовки фахівців для державних і муніципальних потреб. У той же час діють закони ринку: освітня послуга повинна бути якісною, відносно дешевою і доступною, а інформація про послугу повинна відповідати потребам цільової аудиторії і підтверджувати

факти. Попит на ринку праці повинен бути передбачуваним протягом певного періоду часу, а пропозиція освітніх послуг на ринку має бути гнучким. При цьому загальна економічна ситуація впливає не тільки на попит, але і на специфіку розвитку окремих галузей і регіонів, що робить ще більш важливим участь корпоративних структур в управлінні вищою освітою.

Для вдосконалення механізмів публічного управління освітою ми вважаємо за необхідне доповнити систему публічного управління освітою новими державними механізмами з урахуванням європейського досвіду використання цих механізмів. Оскільки модернізація освіти є погодженою позицією Кабінету Міністрів України, для досягнення певної мети необхідно вдосконалювати адміністративні механізми на рівні законодавчої ініціативи та використання влади. Важливим політичним механізмом має бути аналіз публічної політики в галузі освіти, який має враховувати зміни на українському ринку праці за останні десятиліття: у характері роботи; зниження рівня довгострокової контрактної зайнятості та підвищення самого рівня зайнятості; зростання рівня безробіття; вплив при розробці Стратегії реформування системи освіти України політикам важливо розуміти, що необхідно проаналізувати причини недотримання раніше прийнятих законів, навчань і програм [20].

До недавнього часу публічного політика, спрямована на управління регіональним розвитком в Україні, обмежувалася в основному активним використанням механізмів перерозподілу. Це призвело до неефективного використання ресурсів та уповільнення економічного розвитку. Тенденції розвитку світової економіки в області територіального управління засновані на концепції кластерного підходу. В даний час держава здійснює непрямий контроль над регіонами, а також регулює нормативні акти і створює умови для ефективної регіональної політики.

Перехід від неефективної економічної гармонізації регіонального розвитку до стимулювання та мобілізації наявних у їх розпорядженні ресурсів для економічного зростання визначив найбільш перспективні рішення у

формуванні та розвитку мегаполісів. У цьому процесі особливе значення надається освітнім групам, які можуть стати основою економічного розвитку регіону [26].

Освітній кластер, як стійке об'єднання освітніх організацій регіону, може збільшити потенціал набагато більше, ніж сума потенціалу окремих освітніх організацій. Водночас у виробничій групі досягається баланс. Знижуються освітні послуги, Інвестиції, інновації, комунікаційні потоки, навички та компетенції, загальні витрати та рівень ризику. За умов вітчизняної економіки існує така класифікація груп: конкретний сектор (галузеві): можуть об'єднувати підприємства і фірми в різних регіонах і представляти різні види виробництва; регіональні – територіально обмежені; вертикально інтегровані: формуються рядом підприємств і фірм з повним виробничим циклом. В даний час найбільш логічним типом колекцій для освітніх груп є регіональний [6].

Теоретичні дослідження та практичні заходи, спрямовані на створення нової національної моделі освіти, передбачають певні зміни в обов'язках держави, освітніх установ та громадянського суспільства. Зокрема, динаміка змін визначається здатністю органів влади стимулювати розвиток нових інституційних форм, які сприяють більш ефективній інтеграції системи освіти в інтегрований процес економічного розвитку і є інструментами реагування на зміни [27].

Публічна політика в галузі вищої освіти в ході її модернізації спрямована на формування регіональних освітніх центрів, підвищення конкурентоспроможності національної освіти на світовому ринку освітніх послуг, інтеграцію в європейську систему освіти і розвиток публічно-приватного партнерства.

Виходячи з регіонального розвитку вищої освіти, найбільш привабливою формою партнерства для освітніх організацій та бізнес-структур може стати організація саморегулювання як механізму реалізації публічно приватного-приватного партнерства. Формування найбільш організованих організацій, що об'єднують вищі навчальні заклади, а також представників установ,

громадськості, здобувачів і всіх зацікавлених сторін, дозволить створити загальну систему публічного управління, яка забезпечить ефективну взаємодію держави, освітніх установ і підприємств на основі поєднання ресурсів, розподілу доходів. Це організації, організовані як складні організаційно-економічні системи, які повинні ґрунтуватися на цілях діяльності, наявності всіх необхідних для цього ресурсів, дотриманні обраних критеріїв ефективності з кінцевим результатом з урахуванням балансу інтересів всіх учасників діяльності.

3.2. Вдосконалення механізми публічного управління освітою

Основною умовою поліпшення освіти, незалежно від територіального розташування, повинна бути доступність, яка включає в себе всі мережі освітніх установ міста, включаючи державні та недержавні установи. Такий підхід дозволяє об'єднати всі освітні можливості міста в єдину мережу безперервної освіти, незалежно від його підпорядкованості і форми власності.

В даний час необхідно впровадити дослідницький підхід і різні інструменти для підвищення ефективності системи освіти на основі об'єктивної оцінки якісного стану її окремих компонентів з урахуванням розмірів системи, різноманітності освітніх установ і різноманітності соціокультурного середовища з України. Одним з найважливіших механізмів модернізації є зосередження уваги на найкращих практиках управлінського персоналу та викладачів.

Варто зазначити, що одним з ефективних механізмів вдосконалення сфери освіти є інституціоналізація зворотного зв'язку. Застосування незалежного контролю якості системи освіти за допомогою участі громадськості в управлінні може надати можливість для поліпшення системи освіти. Ґрунтуючись на досвіді попередніх реформ в сфері освіти, ми можемо сказати, що посилення контролю призводить до вигорання на роботі. Інновації,

що виходять «зверху», не залишають місця ініціативам «знизу». Це серйозна перешкода для необхідних змін в системі освіти. Щоб запобігти цим ризикам, необхідно використовувати наступні методи покращення системи освіти: участь педагогічних працівників в освітньому процесі відповідно до їх внутрішнього потенціалу; зміцнення системи освіти.

За аналогією з саморегулювальними організаціями в комерційній сфері також можливо передати професійному співтовариству функції нагляду, контролю та атестації викладачів, а також підвищення їх кваліфікації. Система оцінки якості освіти включає в себе наступні показники: самооцінка загальноосвітнього державного закладу; подальше дослідження (проведення контролю та моніторингу); проведення незалежних іспитів; зведені звіт з обов'язковим оприлюдненням [47].

У цьому випадку оцінка проводиться для перевірки прозорості покращення викладання. Для реалізації перспективних проєктів розвитку установи, залучені в освітній процес, повинні отримувати фінансову допомогу у вигляді бюджетних інвестицій. У цьому випадку доцільно створити так звані навчальні заклади, які забезпечать поширення педагогічної практики в інших навчальних закладах.

Також можливо застосувати «принцип свободи в обмін на якість». В освітніх установах, що не досягають необхідних результатів, програми, спрямовані на підвищення ефективності їх роботи, повинні реалізовуватися з достатнім фінансуванням, щоб забезпечити можливість реалізації додаткових програм, спрямованих на підвищення кваліфікації викладацького складу та поліпшення освітнього середовища. Створення мереж освітніх установ різних рівнів (в галузі науки, спорту, культури, освіти) і їх об'єднання повинні бути одним з основних механізмів отримання якісної освіти [26].

Інноваційні розробки можуть сформувати подальший розвиток системи освіти і сприяти поліпшенню кінцевого результату. Слід підтримувати професійні колективи, які об'єднують різних вчених і викладачів, для досліджень в області проблем розвитку системи освіти. Не менш важливі

механізми модернізації системи освіти вважаються і «зовнішні ресурси»: культурна складова (парки, музеї, виставки, ярмарки); проявляти ініціативу серед молоді; концентрація університетів; участь держави в освітньому процесі [25].

В рамках додаткової освіти також можуть бути розроблені програми «Освіта в музеях» або «Освіта в театрах», які включають в себе всі необхідні заходи і проєкти зі здобувачами. Ці проєкти повинні отримати підтримку програмного забезпечення. Від цього залежить фінансування. При цьому мова повинна йти не тільки про екскурсії або лекції. Культурні та наукові установи повинні використовуватися як платформа для продуктивної діяльності здобувачів. Це дозволяє вивчити представлений матеріал на практиці і розвинути творче мислення у абітурієнтів. Це також послужить основою для формування власних бізнес-проєктів [38].

Крім того, необхідно розробити механізм, що дозволяє використовувати потенціал всіх університетів і молодих людей, що навчаються в них, для вирішення проблем розвитку шляхом взаємодії з органами виконавчої влади на регіональному і державному рівнях, а також з міжнародними організаціями та освітніми установами. Це вимагає вдосконалення фінансово-економічних механізмів у сфері освіти. Ми запропонуємо наступні області для поліпшення: перехід до управління результатами і відхід від управління витратами на основі орієнтовного планування; перехід від передбачуваного фінансування з бюджету та автономних установ до фінансування за рахунок державних трансфертів у формі скоординованої субсидії; розширювати фінансову та економічну незалежність підприємств з метою досягнення підзвітності за прогнозовані показники якості та ефективності; розширення участі в програмах і проєктах фінансування, спрямованих на розвиток і підвищення якості освіти; розширення джерел фінансування освіти, що засновані на принципах соціального партнерства державного та приватного секторів, впровадження механізмів аутсорсингу, залучення малого та середнього бізнесу підприємства з

метою підтримки освітніх установ; перехід до середньострокового фінансового планування і відповідального фінансового управління [17].

Для переходу на нові фінансово-економічні механізми потрібно: запровадження диференційованих критеріїв фінансування, заснованих на результатах етапів навчання, для різних груп і категорій здобувачів освітніх категорій; поступове посилення критеріїв фінансування освітніх установ на рівні керівництва в період адаптації; розробити механізм розподілу цільових субсидій та бюджетних інвестицій з метою фінансової, стійкої та надійної підтримки розвитку всього сектору освіти; посилення адресної підтримки соціально вразливих груп населення; забезпечення громадської відповідальності за використання фінансування; розробляти і впроваджувати нові нормативні документи з надання платних освітніх послуг на основі вивчення передових і необхідних практик.; підтримувати незалежну фінансову діяльність державних освітніх установ [10].

Всі ці пропозиції, в разі їх реалізації, приведуть до здорової конкуренції в сфері освіти. Наше сучасне навчання відповідає високим вимогам до якості по всьому світу.

3.3. Удосконалювати публічного управління освіти з використанням моделі управління якістю

Наше сучасне суспільство стикається зі все більш глобальними проблемами. Конкуренція, що виникає у всіх сферах, включаючи людський капітал та інвестиції, вимагає відкритості світової спільноти для ефективного надання державних послуг та вимагає від системи публічного управління пошуку відповідних механізмів. Органи влади та місцевого самоврядування, організації в сфері державних послуг різних країн прагнуть оптимізувати свою діяльність і шукають методи та інструменти, що дозволяють їм виконувати не тільки свої функції, а й очікування населення в цілому і, зокрема, споживачів

послуг. У той же час різні агентства та організації можуть впроваджувати (і застосовувати на практиці) різні інструменти управління якістю протягом останніх кількох років. Очікування населення та економіки щодо якості публічного управління значно зросли і будуть рости і надалі. Водночас їхні вимоги до прозорості системи управління та механізмів реальної участі резидентів у процесі управління (принаймні в розвинених країнах) також зростають [7].

Загальна система Модель Common Assessment Framework (далі – CAF) – це безкоштовна і доступна модель для підвищення ефективності роботи установ державного сектора. Вона була створена для використання у всіх сферах суспільного життя і може використовуватися на національному, регіональному та місцевому рівнях. Незважаючи на те, що CAF було розроблено в європейському контексті, ця модель підходить для застосування у сфері публічного управління в Україні. Тут ми повинні звернутися до успішного норвезького досвіду [2], який багато в чому став основою для розробки галузевої версії відповідної освітньої моделі.

CAF є частиною сімейства загальних моделей управління якістю Total Quality Management і спочатку була заснована на європейській моделі передового досвіду в галузі управління якістю європейського фонду управління якістю. Це модель управління продуктивністю, яка служить «компасом» для менеджерів, які шукають способи самовдосконалення. Доцільність моделі CAF заснована на переконанні, що найкраще функціонування організації, задоволеність громадян / споживачів, співробітників і суспільства можуть бути досягнуті при сильному керівництві, здатному реалізовувати стратегію і планування, розкривати людський потенціал, створювати надійні альянси, управляти ресурсами і ефективно вибудовувати організаційні процеси [1].

CAF – це універсальна, зрозуміла, доступна і зручна модель для всіх організацій державного сектора. Яка охоплює всі аспекти організаційної досконалості та сприяє постійному підвищенню продуктивності. Модель CAF

була оновлена в 2000 році, щоб краще відображати еволюцію та розвиток державного управління та суспільства.

Оновлення нової версії САФ 2020 вирішують проблеми цифровізації та оцифрування (digitalisation), велика увага приділяється стійкості (Sustainability) та гнучкості (agility) організації, а також питанням різноманітності (diversity) як сумісним аспектам операційного та стратегічного рівнів реформи публічного сектору. Створення САФ 2020 стало можливим завдяки активній співпраці національних кореспондентів САФ в державах-членах Європейського Союзу [6].

Дев'ять критеріїв моделі САФ відповідають основним областям, що розглядаються при аналізі організації. Критерії з першого по п'ятий («можливості») мають відношення до практики управління. Вони характеризують методи, за допомогою яких організація досягає бажаних результатів. Критерії від шостого до дев'ятого – це «результати, що досягнуті з точки зору громадян / споживачів, особистої та соціальної відповідальності та ключових показників, вимірюваних порівняно з показниками сприйняття та ефективності. Всі критерії моделі САФ діляться на підкритерії. Загалом 28 підкритеріїв, що охоплюють основні сфери, які слід враховувати при оцінці організації. Кожен підкритерій представлений прикладами, які деталізують його зміст і надають області для аналізу того, якою мірою організація відповідає вимогам підкритичного випадку.

Модель САФ спрямована на запуск процесу вдосконалення в організації. Мета полягає в тому, щоб поліпшити обслуговування громадян, оскільки належне впровадження допомагає поліпшити якість обслуговування споживачів і, отже, підвищити задоволеність громадян. Модель допомагає організаціям державного сектору: впровадити культуру вдосконалення в публічному управлінні; поступово інтегрувати логіку постійного удосконалення PDCA (PLAN – Планування, DO – Дій, CHECK – Перевірй, ACT – Впливай); забезпечення процесу самооцінки, який дозволяє вам дати

всебічну оцінку організації; провести діагностику, яка виявляє сильні сторони і області для поліпшення і допомагає оптимізувати дії [2].

Окрім того, багато користувачів моделі CAF визнають наступні переваги: модель була розроблена спеціально для державного сектору: це європейська модель управління якістю, що розроблена фахівцями державного сектору для організації державного сектору; спільна мова: дозволяє співробітникам і керівництву конструктивно обговорювати організаційні питання. Сприяє діалогу та порівнянню між громадськими організаціями; участь людей: процес самооцінки є основою для систематичного залучення людей до підвищення ефективності організації; вдосконалення на основі доказів: заохочення організацій державного сектору ефективно збирати та використовувати інформацію та бази даних; ніяких зовнішніх зборів: CAF надається безкоштовно за допомогою Європейського ресурсного центру CAF та національної мережі кореспондентів CAF; наявний зовнішній зворотний зв'язок: в 2009 році мережа користувачів CAF означила загальну процедуру надання рекомендацій зовнішнім учасникам зворотного зв'язку (External Feedback Actors) з метою подальшого розвитку організації та визначення її як ефективного користувача CAF [4].

Ефективне управління розпочинається з визначення принципів / цінностей, які слід враховувати при оцінці. Різні установи розуміють і визначають цінності по-різному, в тому числі в одній і тій же області, але загальний європейський контекст є важливим орієнтиром для користувачів CAF, які поділяють спільні цінності і принципи державного сектора. Наведемо головні принципи:

Принцип 1: стратегія ефективності організації орієнтована на продуктивність. Він досягає результату, задовольняє всі зацікавлені сторони (влада, споживачі / громадяни, партнери, співробітники установи) і досягає всіх поставлених цілей.

Принцип 2: орієнтація на громадянина / споживача зосереджується на поточних та майбутніх потребах громадян / споживачів. Це включає розробку його продуктів та послуг та підвищення їх ефективності.

Принцип 3: заснований на лідерстві та цілей сталого розвитку поєднує формальне та неформальне лідерство для досягнення Цілей сталого розвитку в умовах, що змінюються. Лідери створюють чітку місію, бачення та мету для організації; вони створюють та підтримують внутрішнє середовище, в якому люди можуть повною мірою брати участь у досягненні цілей організації.

Принцип 4: процесний підхід до управління фактами цей принцип підводить організацію до розуміння того, що найбільш ефективним способом досягнення бажаного результату є управління ресурсами і діяльністю як мережею взаємопов'язаних процесів і побудова ефективних рішень на основі аналізу даних та інформації.

Принцип 5: розвиток команди та залучення людей на всіх рівнях є справжнім потенціалом організації, і їх повна участь дозволяє їм використовувати людські ресурси на благо організації. Внесок працівників може бути збільшений за рахунок їх розвитку та участі, створення робочого середовища із спільними цінностями та культурою довіри, самореалізації та визнання.

Принцип 6: результати набуття знань, інновацій та постійного вдосконалення є складним завданням у поточній ситуації, тобто пошук інновацій та можливостей для вдосконалення шляхом ефективних змін та постійного набуття знань.

Принцип 7: розвиток співпраці. Державні установи повинні встановлювати та розвивати плідні стосунки з партнерами для досягнення бажаних результатів. Організації та їх постачальники незалежні один від одного, тому вони встановлюють взаємні відносини.

Принцип 8: соціальна відповідальність. Державні органи повинні усвідомлювати свою відповідальність перед суспільством, підтримувати

екологічну стабільність і прагнути відповідати основним очікуванням і потребам своїх місцевих і глобальних спільнот [6].

Ці принципи досконалості вбудовані в структуру CAF, достатню для того, щоб процес постійного вдосконалення відповідно до параметрів моделі міг через деякий час вивести організацію на більш високий рівень розвитку. Для кожного принципу було розроблено чотири етапи розвитку TQM, і кожна установа може визначити, на якій стадії вона знаходиться.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

Удосконалення механізмів публічного управління освітою є важливим кроком до створення сучасної, ефективної та інноваційної системи освіти, яка відповідає потребам суспільства та ринку праці. Запровадження публічно-приватного партнерства у сфері освіти сприятиме більш тісній інтеграції освітніх установ із бізнес-середовищем, що дозволить оновлювати освітні програми відповідно до вимог сучасної економіки, забезпечувати незалежну оцінку кваліфікацій випускників та підвищувати якість освітніх послуг. Така взаємодія допоможе створити саморегулювні організації, які об'єднують державу, освітні заклади та громадськість, забезпечуючи баланс інтересів усіх учасників процесу.

Ключовими напрямками вдосконалення також є розвиток регіональних освітніх кластерів, які сприятимуть економічному зростанню регіонів, і впровадження нових фінансово-економічних механізмів управління освітою. Орієнтація на інноваційні підходи, зокрема використання культурних і наукових ресурсів для реалізації освітніх проєктів, сприятиме формуванню креативного мислення та залученню молоді до активного вирішення суспільних проблем. Таким чином, інтеграція найкращих міжнародних практик і адаптація їх до українських реалій є невід'ємною частиною реформування системи освіти.

Успішна реалізація запропонованих змін вимагатиме глибокого аналізу публічної політики, розробки нових законодавчих механізмів та активної участі всіх зацікавлених сторін. Це створить умови для формування конкурентоспроможної, доступної та якісної системи освіти, яка буде основою сталого розвитку держави та суспільства.

ВИСНОВКИ

За результатами дослідження нами було встановлено, що публічна політика повинна передбачати шляхи реалізації освітніх стратегій: створення єдиного державного центру правової та методичної підтримки освітніх установ, створення Стандарту оцінки якості у сфері освіти, беручи до уваги різноманітність типів і видів освітніх закладів, діяльність та зміст яких потребує розробки, а далі дискусійного обговорення.

В ході нашого дослідження розглядаються теоретичні основи механізмів публічного управління в системі вищої освіти. Пропонується розуміти механізми публічного управління як систему взаємопов'язаних процесів, методів, інструментів і структур, за допомогою яких держава вирішує різні проблеми і управляє державними ресурсами.

Аналізуючи досвід публічного управління за кордоном у сфері вищої освіти, вдалося уточнити та доповнити уявлення щодо пріоритетних напрямів діяльності державних та адміністративних органів України, вжити заходів щодо активізації ролі вищої освіти в процесах модернізації соціально-економічної системи країни.

Аналіз сучасного стану публічного управління освітою свідчить про динамічний розвиток освітніх систем в умовах глобалізації, технологічних змін і ринкових трансформацій. Зростання міжнародної мобільності здобувачів, інтеграція до світового освітнього простору, впровадження інформаційних технологій та новітніх методик навчання визначають основні тенденції в галузі освіти. Це вимагає від органів публічного управління адаптації до нових умов шляхом створення ефективних механізмів підтримки інноваційних підходів та забезпечення якості освіти.

Особливої уваги потребує зв'язок між освітніми програмами та вимогами ринку праці. Сучасні реалії вимагають інтеграції теоретичних знань із практичною підготовкою, що забезпечує конкурентоспроможність випускників. Публічне управління має сприяти зміцненню партнерства між університетами

та бізнесом, а також створювати умови для безперервного професійного розвитку здобувачів освіти через розширення доступу до навчання та інклюзії.

Організаційно-правове регулювання вищої освіти в Україні є основою для розвитку системи, що відповідає як національним, так і міжнародним стандартам. Законодавча база, включаючи Конституцію України, Закон «Про вищу освіту» та інші нормативно-правові акти, забезпечує рівний доступ до освіти, захист прав здобувачів і сприяє якості освітніх послуг. Умови воєнного стану додатково акцентують важливість безперервності освітнього процесу.

Загалом, сучасна освіта в Україні трансформується у відповідь на глобальні виклики та внутрішні потреби. Вона спрямована на створення нових форм навчання, розвиток компетентнісного підходу та орієнтацію на навчання протягом усього життя. Розбудова ефективної системи управління освітою є ключовим елементом соціального прогресу та економічного зростання.

Удосконалення механізмів публічного управління освітою є важливим кроком до створення сучасної, ефективної та інноваційної системи освіти, яка відповідає потребам суспільства та ринку праці. Запровадження публічно-приватного партнерства у сфері освіти сприятиме більш тісній інтеграції освітніх установ із бізнес-середовищем, що дозволить оновлювати освітні програми відповідно до вимог сучасної економіки, забезпечувати незалежну оцінку кваліфікацій випускників та підвищувати якість освітніх послуг. Така взаємодія допоможе створити саморегульовані організації, які об'єднують державу, освітні заклади та громадськість, забезпечуючи баланс інтересів усіх учасників процесу.

Ключовими напрямками вдосконалення також є розвиток регіональних освітніх кластерів, які сприятимуть економічному зростанню регіонів, і впровадження нових фінансово-економічних механізмів управління освітою. Орієнтація на інноваційні підходи, зокрема використання культурних і наукових ресурсів для реалізації освітніх проєктів, сприятиме формуванню креативного мислення та залученню молоді до активного вирішення суспільних проблем. Таким чином, інтеграція найкращих міжнародних практик і адаптація

їх до українських реалій є невід'ємною частиною реформування системи освіти.

Успішна реалізація запропонованих змін вимагатиме глибокого аналізу публічної політики, розробки нових законодавчих механізмів та активної участі всіх зацікавлених сторін. Це створить умови для формування конкурентоспроможної, доступної та якісної системи освіти, яка буде основою сталого розвитку держави та суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

- 1 CAF 2020. Common Assessment Framework: The European Model for Improving Public Organisations through Self-Assessment. Maastricht: European CAF Resource Centre. EIPA, 2019. – 96 p.
- 2 Common Assessment Framework Good Practice Book / Adv. Dmitry Maslov. Regional Centre for Public Administration Reform of UNDP Bratislava Regional Centre, 2011.
- 3 De Vries M., Nemec J. Public sector reform: an overview of recent literature and research on NPM and alternative paths // The International Journal of Public Sector Management. 2013. Vol. 26. No. 1. P. 4–16
- 4 Dunleavy P., Margetts H., Bastow S., Tinkler J. New Public Management is Dead – Long Live Digital-Era Governance // Journal of Public Administration Research and Theory 2006. Vol. 16. № 3. P. 467–494.
- 5 Maslov D. Raising Effectiveness and Quality in Public Administration through Application of the European Common Assessment Framework (CAF model): Tatarstan Case // The 22nd Conference «From Pre- Weberianism to Neo-Weberianism?» — Budapest, 2014, May 22-24.
- 6 Qualitaet, Exzellenz und das Schlagwort Qualitaet
https://www.dgq.de/dateien/Schlagwort_Qualitaet.pdf
- 7 Аналіз провідного вітчизняного та зарубіжного досвіду щодо механізмів фінансової автономії закладів вищої освіти (частина I): препринт (аналітичні матеріали) / за редакцією В. Ковтунця. К.: Інститут вищої освіти НАПН України, 2018. 177 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/717736/1/2018_Аналітичні_Відділ%20економіки_фінанс.pdf
- 8 Аналіз провідного вітчизняного та зарубіжного досвіду щодо оцінювання якості вищої освіти в умовах євроінтеграції: аналітичні матеріали (частина II) (препринт) / за ред. В. Лугового, Ж. Таланової. Київ: Ін-т вищої освіти НАПН України, 2019. 150 с.
- 9 Біляков С.А. Освітня політика та управління освітою. URL:

<http://ecsocmab.hse.ru/2010/04/24/1213375807/2008-6-2.pdf>

10 Гладкий М. Удосконалення механізмів державного управління у сфері вищої освіти. Публічне адміністрування: теорія та практика. 2015. Вип. 1 (13). URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Patp_2015_1_14.

11 Дацій Н. В., Губар І. С., Губар П. М. Освітні механізми розвитку місцевого самоврядування в умовах сталого розвитку Державне управління: удосконалення та розвиток. 2020. vol. 10. URL : <http://www.dy.nayka.com.ua>

12 Дацій Н. В., Остапчук Т.В. Інтеграція освіти і науки в процесі регулювання розвитку інтелектуального капіталу території. Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 12. С. 105-108.

13 Деревянко Б. В. Послуги у сфері освіти: правове регулювання : монограф. Донецьк : Видавничий дім «Кальміус», 2013. 387 с.

14 Іщенко А.Ю. Глобальні тенденції і проблеми розвитку освіти: наслідки для України. Сайт Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1537/>

15 Кантор Н. Нормативно-правове регулювання відносин у сфері освіти: загальні риси та особливості. Педагогіка. 2017. № 17. С. 282–289.

16 Ковальчук С.В., Франчук Л.В. Сучасні тренди вищої освіти України: вплив COVID-19 на формальну, неформальну та дуальну освіту. Вісник Хмельницького національного університету 2020, № 4, Том 2. С. 38-41.
10.Ковальчук Р.Л. Законодавче регулювання якості вищої освіти в Україні: стан та перспективи розвитку. Науковий вісник Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича: зб. наук. пр. – Чернівці: Рута, ЧНУ, 2010. – Вип. 550. – С. 10-14

17 Колодій І. С. Проблеми якості освіти у вищій школі України. Вісник Львівського державного університету безпеки життєдіяльності. 2013. № 8. С. 258–262. URL: https://ldubgd.edu.ua/sites/default/files/files/kolodij_8.pdf

18 Конкурентні моделі управління якістю вищої освіти у XXI столітті: монографія / за ред. Д. Г. Лук'яненка та Л. Л. Антонюк. К.: КНЕУ, 2019. 380с.

<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

20 Костюченко М. П. Теоретико-методологічні аспекти управління якістю: навчальний посібник для студентів технічних спеціальностей: У 2-х частинах. Частина II. Видання друге, зі змінами та доповненнями. К.: Видавничий дім «Кондор», 2019. 392 с.

21 Крисюк С. Державно-громадське управління освітою. Суспільні реформи та становлення громадянського суспільства в Україні: матеріали наук.-практ.конф.- К.: Вид-во УАДУ, 2004. Т 4. С. 350-353

22 Мармаза О.І. Менеджмент освітньої організації. – Х. : ТОВ «Щедра садиба», 2017. – 126 с.

23 Матюх С.А. Вплив глобалізаційних процесів на формування освітніх послуг вищих навчальних закладів. Вісник Хмельницького національного університету. 2014. №3. Том 2. –С. 259-263.

24 Мороз А. С. Глобалізація освіти та її вплив на формування світоглядних орієнтацій молоді: співвідношення колективного та індивідуального. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць / Гол. ред. В.М. Вашкевич. К.: ВІР УАН, 2012. Вип. 63 (№8). С. 606-60

25 Мороз С. А. Вдосконалення механізмів державного управління якістю вищої освіти на рівні функціонування системи внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності Аспекти публічного управління. 2017. Том 5; 10 С. 13–21.

26 Мусієнко І. І. Механізми державного управління інноваційним розвитком вищої освіти. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2009. № 4. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=338>

27 Наливайко Л. П. Трансформація державної освітньої політики в Україні в умовах євроінтеграції. Право і суспільство. 2015. № 3. Ч. 3. С. 31–36.

28 Нижник Н.Р. Системний підхід в організації державного управління : навч. посіб. Київ : Вид-во УАДУ, 1998. 160 с..

29 Поступна О.В. Механізми державного управління вищою освітою

України. Стратегічні пріоритети. 2010. № 1. С. 107–111.

30 Про вищу освіту : Закон України від 05.09.2017. 2017. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19/conv#Text>

31 Про Державну національну програму “Освіта” (Україна XXI століття) : Постанова Кабінету міністрів України від 03.11.1993 р. N 896 (із змінами № 576 (576-96-п) від 29.05.96) / [Електронний ресурс] / Сайт Верховної Ради. URL:<http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=896-93-%EF>

32 Про деякі питання організації здобуття загальної середньої освіти та освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні : наказ Міністерства освіти і науки України від 28.03.2022 № 274. 2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0274729-22#Text>.

33 Про затвердження Положення про Міністерство освіти і науки України : постанова Кабінету Міністрів України від 16.10.2014 № 630. 2014. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/630-2014-п#Text>

34 Про місцеве самоврядування в Україні : закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>.

35 Про Національну доктрину розвитку освіти : Указ Президента України від 17.04.2002 N 347/2002 . Офіційний вісник України. 2002. № 16. 11с. URL:: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/347/2002/print1363267212303792>

36 Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 р.: Указ Президента України від 25.06.2013 №344. Офіційний вісник України. – 2013. – № 50. – 18 с. – URL : <http://www.president.gov.ua/documents/15828.html>

37 Про освіту : Закон України від 05.09.2017. 2017. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19/conv#Text>

38 Реалізація державно-управлінських відносин на регіональному рівні : монографія / Н.М.Мельтюхова, Л.В.Набока. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2014. – 180 с.

- 39 Сиченко В. В. Механізми регулювання системи освіти: сучасний стан та перспективи розвитку: монографія. 2010. С. 168–283
- 40 Сігаєва Л. Є. Зарубіжний досвід організації публічної служби в системі управління вищою освітою : основні тенденції. Вісник Черкаського університету. 2019. Вип. 10. С. 108–113.
- 41 Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG). Київ: ТОВ «ЦС», 2015. 32 с.
- 42 Тамм А. Є., Поступна О. В. Вища освіта як об'єкт державного управління. URL: [http:// www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/putp/2011- 3/doc/4/02.pdf](http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/putp/2011-3/doc/4/02.pdf)
- 43 Тицька Я. О. Державна політика у сфері освіти: правовий аспект. Прикарпатський юридичний вісник. 2018. № 2. С. 55–60.
- 44 Чирва Г. М. Механізми державного управління розвитком вищої освіти: орієнтація на якість освітніх послуг. Публічне управління та митне адміністрування. 2019. № 3(22). С.146–156
- 45 Шульга Н. Д. Сутнісні характеристики поняття «державна освітня політика». URL : <http://www.academy.gov.ua/ej/ej14/txts/Shulga.pdf>.
- 46 Яровенко Т.С. Тенденції та проблеми розвитку освіти в Україні. Економічний вісник НТУУ «КПІ» URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/47233974.pdf>.